

АНОТАЦІЯ

Корявченкова Тетяна Володимирівна. Соціально-економічне забезпечення розвитку підприємств креативних індустрій. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка. - Національний університет «Одеська політехніка» МОН України, Одеса, 2023.

Дисертацію присвячено вирішенню актуального наукового завдання щодо поглиблення теоретико-методичних засад та розроблення прикладного інструментарію соціально-економічного забезпечення розвитку підприємств креативних індустрій як ключового драйверу економічного зростання України в умовах нової нормальності.

У *вступі* обґрунтовано актуальність дослідження, визначено мету, об'єкт, предмет дослідження, сформульовані відповідні завдання та сукупність методів їх досягнення, висвітлено наукову новизну роботи, її практичне значення, наведено відомості щодо апробації прикладних аспектів.

У *першому розділі* «Теоретичні засади соціально-економічного забезпечення розвитку підприємств креативних індустрій в умовах глокалізації економіки» досліджено еволюцію культурних і креативних індустрій з виокремленням характерних ознак індустріального та постіндустріального етапів їх розвитку. Ідентифіковано принципові відмінності підприємств різних видів економічної діяльності в умовах креативної економіки та підприємств креативних індустрій.

Впорядковано понятійно-категоріальний апарат досліджуваної проблематики з уточненням змістовного наповнення креативних індустрій, продукту творчості, творчого продукту. Аргументована доцільність виокремлення двох груп підприємств креативної індустрії: творці культурно-креативних смислів і змістів та мережі репродукування / масштабування творчих продуктів. На основі критичного аналізу підходів до класифікації

підприємств креативних індустрій встановлено їх обмеженість виключно видами економічної діяльності, що залишає поза контекстом інші змістовні ознаки. Доведена доцільність групування підприємств за специфікою творчого продукту (культурна спадщина, продукти сучасної креативної індустрії, інтелектуально-креативні послуги) та специфікою мереж ретрансляції / масштабування творчих продуктів (матеріально-технічні носії, віртуально-цифрові та інформаційно-комунікаційні технології, культурні інституції, масові місця та заходи).

Здійснено критичний аналіз тематичних підходів до забезпечення розвитку підприємства: ресурсний, процесний, організаційний. Розширено змістовні межі традиційних підходів в умовах динамічності та непередбачуваності умов їх господарювання. На основі цього деталізований зміст забезпечення розвитку підприємства в нових реаліях їх діяльності та розвитку.

На основі визначеного змісту забезпечення розвитку підприємства та виокремлених специфічних характеристиках креативного бізнесу, обґрунтований науковий підхід, спрямований на досягнення максимальної відповідності внутрішніх системних характеристик креативного бізнесу поточним і майбутнім умовам простору їх життєдіяльності.

У *другому розділі* «Умови функціонування та розвитку вітчизняних підприємств сфери креативних індустрій» охарактеризовано глобальні тренди світового ринку креативних індустрій та їх національні тенденції. Відзначено, що вітчизняні креативні індустрії є найбільш динамічним сектором зростання української економіки.

Розроблено методичний підхід до оцінювання забезпечення розвитку креативних підприємств на основі діагностування відповідності контрольованих і неконтрольованих параметрів простору їх життєдіяльності оптимальним / бажаним значенням. З урахуванням специфіки креативного бізнесу, до основних контрольованих параметрів віднесено: креативне, цифрове організаційне лідерство; до неконтрольованих, - культурно-освітні,

людські, інформаційно-комунікаційні параметри. Сформовано специфічну сукупність показників за кожним параметром, що розширює традиційний фокус бізнес-аналітики від економіко-фінансових показників до показників, які є стратегічно важливими з точки зору формування передумов якісних змін креативних підприємств. Статистичним інструментарієм обробки даних обрано метод стандартизації та визначення на його підставі інтегрованих значень за кожним параметром та рівня забезпечення в цілому. Об'єктивність бажаних / оптимальних значень і їх вагомості забезпечена емпіричними результатами, які отримані на основі анкетування 22 провідних експертів-управлінців в сфері креативних індустрій.

На основі використання пропонованого підходу до вибірки досліджуваних підприємств, статистично доведено, що цільова сфокусованість менеджменту вітчизняних креативних підприємств на досягненні бажаних параметрів їх діяльності виключно у поточному періоді унеможлиблює достатній рівень забезпечення якісних змін. Високий рівень контрольованих параметрів забезпечення підвищує рівень гнучкості творців культурно-креативних смислів і змістів, що дозволяє нівелювати вплив невідконтрольованих параметрів простору та утримувати ринкову стійкість підприємства. Високий рівень капіталомісткості ретрансляторів творчих продуктів та орієнтація на удосконалення матеріально-технічної бази знижує гнучкість, адаптивність і оперативність якісного реагування на зміну умов ведення бізнесу.

У *третьому розділі* «Організаційно-економічні аспекти соціально-економічного забезпечення якісних змін підприємств креативних індустрій» систематизовано ключові тренди майбутнього простору розвитку креативних підприємств в умовах нової нормальності: глокалізація; смарт-спеціалізація; цифрова диктатура; шерингова економіка; крос-секторальні колаборації; синергія інклюзивності та кастомізованості; державна адвокація розвитку креативних підприємств.

Задля імплементації пропонованого наукового підходу в практику діяльності креативних підприємств, розроблено організаційно-економічний механізм, що забезпечує цілісність управління у досягненні бажаних показників діяльності у поточному періоді (існуючі можливості) та стійкості розвитку в умовах нової нормальності (перспективні можливості). Логіка пропонованого механізму ґрунтується на органічній інтеграції рівнів управління (стратегічний, тактичний), підходів до забезпечення (ресурсний, процесний, організаційний) і параметрів забезпечення (креативне, цифрове та організаційне лідерство).

Обґрунтовано та впорядковано елементний склад розробленого механізму, який представлений процесами, принципами, управлінськими діями, методами, інструментами. Розширено традиційний управлінський інструментарій розвитку креативних підприємств новими формами партнерської взаємодії; інструментами персоніфікованого підходу до ключових груп стейкхолдерів; засобами цифрової трансформації.

Доцільність впровадження пропонованого організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку креативних підприємств доведена на основі прогнозних змін ключових параметрів та показників економічного стану вибірки досліджуваних підприємств.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що розроблені теоретико-методичні положення роботи доведені до рівня прикладних рекомендацій. Найбільшу практичну цінність мають: організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку креативних підприємств; методичний підхід до оцінювання простору їх життєдіяльності; розширення управлінського інструментарію забезпечення. Отримані автором результати впроваджені у діяльність ДП «Національний палац мистецтв «Україна» (довідка № 01/01-17/229 від 08.12.2023 р.), ТОВ «Туристична компанія «Менестіс» (довідка № 11 від 12.09.2023 р.), ТОВ «Маркеторіум» (довідка від 11.12.2023 р.). Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики прийняв до уваги,

запропонований підхід до типологізації креативних підприємств і пропозиції щодо змін статті 1 Закону України «Про культуру» та відзначив, що обґрунтований механізм забезпечення розвитку креативних підприємств сприятиме реалізації Плану відновлення України (довідка від 2.11.2023 р.).

Результати дисертаційного дослідження використані у науково-дослідницькій діяльності Національного університету «Одеська політехніка» (довідка № 1697/174-07 від 12.10.2023 р.) та у навчальному процесі цього навчального закладу при викладанні навчальних дисциплін «Стратегія підприємницьких структур», «Формування бізнес-моделі підприємницьких структур», «Економіка підприємництва», «Сталий розвиток» (довідка № 1699/174-07 від 12.10.2023 р.).

Ключові слова: креативні індустрії, креативні підприємства, розвиток, інноваційний розвиток, соціально-економічний простір, забезпечення, підходи до забезпечення, ресурси, процеси, організаційні здатності, можливості, креативне лідерство, цифрове лідерство, організаційне лідерство, діджиталізація, організаційно-економічний механізм, управління, глокалізація, нова нормальність.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

*Статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до
Організації економічного співробітництва та розвитку та/або
Європейського Союзу*

1. Koriavchenkova T., Frolova L., Yermak S., Kotov B. Assessment of the Socio-Economic Effectiveness of Enterprises Inclusive Development Under the Risk Oriented Management Conditions (2022). *Journal of Hygienic Engineering and Design*. Vol. 40. P. 174-183. (Scopus). URL: <https://keypublishing.org/jhed/jhedvolumes/jhed-volume-40-fpp-10/> (1,15 д.а., особистий внесок здобувача: розроблення підходів до інклюзивного розвитку підприємства – 0,42 д.а.).

*Статті в наукових виданнях, включених до переліку фахових видань
України*

2. Корявченкова Т. В. Розвиток підходів до класифікації креативних індустрій. *Ефективна економіка*. 2020. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7683>). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.3.148 (0,54 д.а.).
3. Корявченкова Т. В., Фролова Л. В. Діалектика понятійно-категоріального апарату сфери креативних індустрій. *Бізнес Інформ*. 2021. № 11. С. 13 – 18. URL: <https://www.business-inform.net/search/?qu=%D0%9A%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0&x=0&y=0> (0,63 д.а., особистий внесок здобувача: впорядковано та уточнено понятійно – категоріальний апарат сфери креативних індустрій 0,43 д.а.).
4. Корявченкова Т. В. Оцінювання рівня соціально-економічного забезпечення розвитку підприємств сфери креативних індустрій. *Економіка: реалії часу*. 2023. №1(65). С. 95-101. DOI: 10.15276/ETR.01.2023.12 DOI: 10.5281/zenodo.10393054 (0,83 д.а.).
5. Корявченкова Т. В. Теоретико-прикладні аспекти соціально-економічного забезпечення розвитку креативних підприємств. *Економіка: реалії часу*. 2023. №3(67). С. 99-107. DOI: 10.15276/ETR.03.2023.11 DOI: 10.5281/zenodo.10394339 (1,03 д.а.).

Опубліковані праці апробаційного характеру

6. Корявченкова Т. В. Сучасні трансформації глобального простору підприємницької діяльності. *Підприємництво і торгівля: тенденції розвитку*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 21-22 травня 2020 р.). Одеса: Одеський національний політехнічний університет, 2020. – С. 42-44. (0,2 д.а.)

7. Корявченкова Т. В. Підприємницьке лідерство як один з ключових чинників розвитку креативних індустрій. *Підприємництво і торгівля: тенденції розвитку*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 20-21 травня 2021 р.). Одеса: Державний університет «Одеська політехніка», 2021. С. 91-93. URL: <https://economics.net.ua/wp-content/uploads/2022/04/tezy.pdf> (0,21 д.а.).
8. Корявченкова Т. В. Сучасний інструментарій забезпечення розвитку підприємства в умовах нової нормальності. *Економічна кібернетика: теорія, практика та напрями розвитку*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 29-30 листопада 2023 р.). Одеса: Державний університет «Одеська політехніка», 2023. С. 252-254. URL: [tezy.pdf \(economics.net.ua\)](https://economics.net.ua/wp-content/uploads/2023/11/tezy.pdf) (0,22 д.а.).

SUMMARY

Koriavchenkova Tetyana Volodymyrivna. Social and economic support for the development of enterprises of creative industries. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Thesis for the Doctor of Philosophy degree in specialty 051 – Economics. - Odesa Polytechnic National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Odesa, 2023.

The dissertation is devoted to the solution of the actual scientific task of deepening the theoretical and methodological foundations and developing an applied toolkit of socio-economic support for the development of creative industries enterprises as a key driver of the economic growth of Ukraine in the conditions of the new normality.

The *introduction* substantiates the relevance of the research, defines the goal, object, and subject of the research, formulates relevant tasks and a set of methods for their achievement, highlights the scientific novelty of the work, and its practical significance, provides information on the approbation of applied aspects.

In *the first chapter*, "Theoretical principles of socio-economic support for the development of enterprises of creative industries in the conditions of the glocalization of the economy", the evolution of cultural and creative industries is studied, with the characteristic features of the industrial and post-industrial stages of their development being highlighted. The fundamental differences between enterprises of various types of economic activity in the conditions of the creative economy and enterprises of creative industries are identified.

Conceptual-categorical apparatus of the researched issues is ordered with clarification of the content of the creative industries, the product of creativity, and the creative product. Argued expediency of distinguishing two groups of enterprises of the creative industry: creators of cultural and creative meanings and contents and networks of reproduction/scaling of creative products. Based on a critical analysis of approaches to the classification of enterprises of creative industries, it was

established that they are limited exclusively to types of economic activity, which leaves other substantive features out of context. The feasibility of grouping enterprises according to the specifics of the creative product (cultural heritage, products of the modern creative industry, intellectual and creative services) and the specifics of networks of retransmission/scaling of creative products (material and technical media, virtual and digital and information and communication technologies, cultural institutions, mass places) has been proven and activities.

A critical analysis of thematic approaches to ensuring the development of the enterprise was carried out: resource, process, and organisational. The meaningful limits of traditional approaches have been expanded in the dynamism and unpredictability of their management conditions. Based on this, the content of ensuring the development of the enterprise in the new realities of their activity and development is detailed.

Based on the defined content of ensuring the development of the enterprise and the identified specific characteristics of creative business, a substantiated scientific approach aimed at achieving maximum compliance of the internal system characteristics of creative business with the current and future conditions of the space of their life activities.

In *the second chapter* "Conditions of functioning and development of domestic enterprises in the sphere of creative industries" the global trends of the world market of creative industries and their national trends are characterized. It was noted that domestic creative industries are the most dynamic sector of the growth of the Ukrainian economy.

A methodical approach to the assessment of ensuring the development of creative enterprises has been developed based on diagnosing the compliance of controlled and uncontrolled parameters of the space of their life activities with optimal / desired values. Taking into account the specifics of creative business, the main controlled parameters include creative, digital organizational leadership; uncontrolled - cultural and educational, human, information and communication parameters. A specific set of indicators for each parameter has been formed, which

expands the traditional focus of business analytics from economic and financial indicators to indicators that are strategically important from the point of view of forming the prerequisites for qualitative changes in creative enterprises. The method of standardization and determination of the integrated values for each parameter and the level of provision as a whole was chosen as a statistical tool for data processing. The objectivity of the desired/optimal values and their importance is provided by empirical results obtained based on a survey of 22 leading expert managers in the field of creative industries.

Based on the use of the proposed approach to the sample of the investigated enterprises, it is statistically proven that the target focus of the management of domestic creative enterprises on achieving the desired parameters of their activity exclusively in the current period makes it impossible to ensure a sufficient level of quality changes. A high level of controlled parameters of provision increases the level of flexibility of creators of cultural and creative meanings and contents, which allows to level the influence of uncontrollable parameters of space and maintain the market stability of the enterprise. The high level of capital intensity of repeaters of creative products and the focus on improving the material and technical base reduces the flexibility, adaptability and efficiency of a qualitative response to changes in business conditions.

In *the third chapter* "Organizational and economic aspects of social and economic support of qualitative changes of enterprises of creative industries" the key trends of the future space of development of creative enterprises in the conditions of the new normality are systematized: glocalization, smart specialization, digital dictatorship, sharing economy, cross-sectoral collaborations, synergy of inclusiveness and customization, state advocacy for the development of creative enterprises.

To implement the proposed scientific approach in the practice of creative enterprises, an organizational and economic mechanism has been developed that ensures the integrity of management in achieving the desired indicators of activity in the current period (existing opportunities) and sustainability of development in

the conditions of the new normality (prospective opportunities). The logic of the proposed mechanism is based on the organic integration of management levels (strategic, tactical), approaches to provision (resource, process, organizational) and provision parameters (creative, digital and organizational leadership).

The elemental composition of the developed mechanism, which is represented by processes, principles, management actions, methods, and tools, is substantiated and ordered. The traditional management toolkit for the development of creative enterprises has been expanded with new forms of partnership interaction, tools of a personalized approach to key groups of stakeholders, and means of digital transformation.

The feasibility of implementing the proposed organizational and economic mechanism for ensuring the development of creative enterprises is proven on the basis of forecast changes in key parameters and indicators of the economic status of the sample of enterprises under study.

The practical significance of the obtained results of the dissertation research is that the developed theoretical and methodological provisions of the work have been brought to the level of applied recommendations. The greatest practical values are the organizational and economic mechanism for ensuring the development of creative enterprises; a methodical approach to assessing the space of their life activities; expansion of the management toolkit of provision. The results obtained by the author are implemented in the activities of the State Enterprise "National Palace of Arts "Ukraine" (certificate No. 01/01-17/229 dated 08.12.2023), LLC "Tourist Company "Menestis" (certificate No. 11 dated 12.09.2023), LLC "Marketorium" (certificate dated 11.12.2023). The Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on humanitarian and information policy took into account the proposed approach to the typology of creative enterprises and proposals for changes to Article 1 of the Law of Ukraine "On Culture" and noted that a reasonable mechanism for ensuring the development of creative enterprises will contribute to the implementation of the Recovery Plan of Ukraine (reference from 2.11.2023 year).

The results of the dissertation research were implemented in the research activities of the National University "Odesa Polytechnic" (certificate No. 1697/174-07 dated 12.10.2023) and in the educational process of this educational institution when teaching the educational disciplines "Strategy of Entrepreneurial Structures", "Formation of Business-models of business structures", "Economics of entrepreneurship", "Sustainable development" (reference No. 1699/174-07 dated 12.10.2023).

Keywords: creative industries, creative enterprises, development, innovative development, socio-economic space, provision, approaches to provision, resources, processes, organizational capabilities, opportunities, creative leadership, digital leadership, organizational leadership, digitalization, organizational-economic mechanism, management, glocalization, new normality.

LIST OF PUBLICATIONS OF THE ACQUIRER

Articles in periodical scientific publications of other countries that are members of the Organization for Economic Cooperation and Development and/or the European Union

1. Koriavchenkova T., Frolova L., Yermak S., Kotov B. Assessment of the Socio-Economic Effectiveness of Enterprises Inclusive Development Under the Risk Oriented Management Conditions (2022). *Journal of Hygienic Engineering and Design*. Vol. 40. P. 174-183. (Scopus). URL: <https://keypublishing.org/jhed/jhedvolumes/jhed-volume-40-fpp-10/> (personal contribution of the acquirer: development of approaches to inclusive development of the enterprise).

Articles in scientific publications included in the list of specialized publications of Ukraine

2. Koriavchenkova T. V. Development of approaches to the classification of creative industries. *Efficient economy*. 2020. No. 3. URL:

- <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7683>). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.3.148
3. Koriavchenkova T.V., Frolova L.V. Dialectics of the conceptual-categorical apparatus of the sphere of creative industries. *Business Inform.* 2021. No. 11. P. 13–18. URL: <https://www.business-inform.net/search/?qu=%D0%9A%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0&x=0&y=0> (*personal contribution of the acquirer: ordered and clarified conceptually-categorical apparatus of the sphere of creative industries*).
 4. Koriavchenkova T. V. Assessment of the level of social and economic support of domestic enterprises in the sphere of creative industries. *Economy: realities of time.* 2023. No. 1(65). P. 99-105. DOI: 10.15276/ETR.01.2023.12 DOI: 10.5281/zenodo.10393054
 5. Koriavchenkova T. V. Theoretical and applied aspects of socio-economic support for the development of creative enterprises. *Economy: realities of time.* 2023. No. 3(67). P. 99-107. DOI: 10.15276/ETR.03.2023.11 DOI: 10.5281/zenodo.10394339

Published works of approbation nature

6. Koriavchenkova T. V. Modern transformations of the global space of entrepreneurial activity. *Entrepreneurship and trade: development trends: materials of the 3rd International Scientific and Practical Conference* (Odesa, May 21-22, 2020). Odesa: Odesa National Polytechnic University, 2020. - P. 42-44.
7. Koriavchenkova T. V. Entrepreneurial leadership as one of the key factors in the development of creative industries. *Entrepreneurship and trade: development trends: materials of the 4th International Scientific and Practical Conference* (Odesa, May 20-21, 2021). Odesa: Odesa Polytechnic State University, 2021. P. 91-93. URL: <https://economics.net.ua/wp-content/uploads/2022/04/tezy.pdf>

8. Koriavchenkova T. V. Modern tools for ensuring the development of the enterprise in the conditions of the new normality. Economic cybernetics: theory, practice and directions of development: materials international scientific and practical conference (Odesa, November 29-30, 2023). Odesa: Odesa Polytechnic State University, 2023. P. 252-254. URL: [tezy.pdf](#) (economics.net.ua)